

18 .YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE ZİLELİ ÂŞIKLAR ZİNCİRİ*

Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI

İlk adının muhterem anlamına gelen *Sılay* olduğu, daha sonraları *Zelev* ve değişmelerle *Zile* biçimine girdiği belirtilmekte olan Zile Anadolu'nun en eski kentlerinden biri olup sanat dünyasına büyük ozanlar katmıştır.

Şeyh Şemseddin Sivâsi adı ile ün yapan 16. yüzyılın tanınmış âlim ve şairi Şemsî, Kâmus-ı Âlem'de adı geçen Muharrem Efendi gibi âlimler bu topraklarda yetişmiştir.

Zile ve yöresinde halk şiirimiz yüzyılların içinden usta çırak ilişkisi ile ses vermiş,dilimizin canlılığını koruyup gelişmesinde büyük etken oluş ve bu at sanatını günümüze opmadan uzanan bir zincir gibi getirmiştir.

Öyle ki bu yörelerde yetişen âşıklar Anadolu'nun pek çok dolaşmış;Çorum,Yozgat,Amasya,Sivas hatta Çankırı yörelerinde çırak âşıklar edinmiş;Seyhunî gibi adları anıtlaşan nice saz ustaları yetiştirmişlerdir. Köklü bir halk şiiri geleneği olan Zile'de yetişmiş halk şiiri ustaları arasında bir çok halk ozanı bulunmaktadır.

Günümüzdeki örnekler bizim milletimize özgü bir geleneğin uzantısı olmakla birlikte canlı bir geleneği koruması bakımından dikkat çekicidir.Bu ilçe pekmezi,leblebisi kadar yetiştirdiği halk ozanlar kadarıyla da ünlüdür.Anadolu'nun hiçbir ilçesinde bu kadar çok sayıda âşık yetişmemiştir.

Zile'de yetişen ve yakında şiirlerini bir kitap halinde yayımlama çalışmaları içinde bulunduğumuz en eski halk ozanı 1733,1813 yıllar arasında yaşamış Âşık Tâlibî'dir. Gençliğinde kahvecilik yapmış,çevresinde çok sevilip hürmet görmüş fakat çeşitli baskılar nedeniyle sıkıntılı günler geçirmiş bir âşıktır.

*“Tâlibî'yim kurtulmadan çileden
Mültezimler öşür alır kileden
En doğrusu kaçmak imiş Zile'den*

* VIII. Milli Türkoloji Kongresi, İstanbul, 14-18 Eylül 1986

Hiç gelmemek nûrun âlâ nûr imiş”
diyen Tâlibî'nin mezar taşında;

*“Ben garip başım garip
Sılada eşim garip
Ölsem mezara girsem
Mezarda taşım garip”*

dizeleri okunmaktadır. *“Ben de şâd isterim yine gam gelür
Yaram yürektedir kimden em gelür
Gelen günün geçen günden kem gelür
Bir gün şâd olup da güle mi bildim”*

diyen Tâlibî; Fedâî, Raşit, Âli ve Esat gibi âşıklara ustalık etmiş,
Fedâî gibi ünlü bir âşığın yetiştirmiştir.

Fedâî dîvân şiiri yolunda yazdığı şiirlerinden, aruz vezni kullanmadaki becerisinden ve şiirlerinde kullandığı dilden de anlaşılacağı gibi oldukça iyi öğrenim görmüş âşıklardandır.

*“Ahireti elden koyma
Cihani bir pula sayma
Öldürseler ahdden cayma
Sana mûnis ola ikrar*

Vurmamış başına
maârif tâcı

Hallacı atmamış pamuğu çeci

Sarıp yumak
eylememiş ırkacı

Âşıklığın pazarında bezi yok”

biçimindeki ilâhi ve koşma türü şiirlerinde de büyük bir lirizm bulunmaktadır. Tâlibî çıraklarından üzerinde durulması gereken bir halk ozanımız da; *“Zile dilberine meyil vereli*

*Aklımı başımdan yel aldı gitti
Ayrılık fırkati cana ereli
Dîdelerim yaşın sel aldı gitti”*

diyen Ali'dir. Âşık Ali'nin çeşitli cönklerde şiirlerine sıkça rastlanmaktadır. Yine bu dönemde yetişen ve Tâlibî'nin arkadaşı olarak bilinen Seferoğlu da usta âşıklardan olup Hatun adlı kadın âşığın kardeşidir.

*“Kul Yusuf’um verdim bir ahdi amân
Ezelden severim olkaşı kemân*

Balçığım topraktır

inancım Kur’ân

Şimdi sesin tahtın yüce sevdiğim”

diyen 1712-1789 yılları arasında Zile'nin Çayır köyünde yaşayan Kul Yusuf da bu yörede yetişmiş güçlü âşıklardandır.

18.yüzyıl sonları ile 19.yüzyıl başlarında yaşadığı sanılan ve gezginci bir âşık olarak bilinen Sofoğlu'nun;

“Bir kişi de bu mânâyı sırlarsa

Eğer er değildir

sırrı yayarsa

Bu dünyada akıllı kim derlerse

Dünyadayken ahretini yapandır”

biçimindeki söyleyişleri Zile'nin Sarıköy'ünde hâlâ hâfızalarda yaşamaktadır. Zile'nin en eski âşıklarından biri de Çaker Efendi'dir.1790'da Zile'de doğmuş ve 1859'da İşkodra'da vefat etmiş olup Kuruçeşme camii avlusuna defnolmuştur.

“Şairi pür huylukta emsalin senin

Gelmedi zan eylerim vakti

saâdetten beri”

diyen Çaker iyi bir öğrenim görmüş, Arap ve Acem edebiyatlarını iyi öğrenmiş ve halk şiirinin yanı sıra divân tarzında da güzel şiirler yazmış, güzel türünde belli bir olgunluğa ulaşmıştır.

Zile yöresinde mevlidlerde bile sıkça okunan;

“Niçin beğenmezsin şehr-i Zile'yi

Şeyhi Ethem Çelebi burada yatmaz mı

Velilerin hocasının

ulusu

Koca Kayser Sultan burda yatmaz mı”

biçimindeki Zileli Yatırlar Destanı ile büyük bir ün kazanan Seyid Derviş de gerek Türk halk şiirlerinin, gerekse Zileli âşıklar zincirinin önemli ustalarındandır.

1841-1921 yılları arasında yaşayan Kemterî de bu yörede iz bırakan önemli âşıklardan olup şiirleri büyük ölçüde Sivashî Kemterî'nin şiirleriyle karışmıştır. *“Gökyüzünde turnaların sesi var*

Eşinden ayrılmış yaz havası

var

Şu garip gönlünüm bir

davası var

Turnam böyle niyetiniz

nerededir”

biçiminde rahat ve güzel söyleyişi olan bu usta ve gezginci âşık çevrede yetiştirdiği birkaç âşıkla birlikte;

*“Uyandım gafletten açtım gözümü
Erenler hakine sürdüm yüzümü
Hak söyletti ben söyledim sözümü
Doksan bin kelama uyan dediler”*

diyen oğlu Sefil Edna'yı da yetiştirmiştir.

1851-1914 yılları arasında Zile'nin Araplar (Alayurt) köyünde yaşamış ve hakkında oldukça çeşitli menkıbeler anlatılan;

*“Cennette mekân dört köşedir
Dört yerde yanan şişedir*

İyiliğin can başadır

Derdime dermana geldim”

biçiminde yumuşak, rahat ve özlü söyleyişleri olan âşık Gülam Haydar'da Zileli Âşıklar zincirinin önemli halkalarından biridir.

“Ol Allâh’ı zikredelim
Gel Ali’ye şükredelim
Muhammed’i fikredelim
Cemâlinden ayırmasın”

diyen ve 1854-1914 yılları arasında yaşamış, Bektaşî bir âşık olan Fikrî ile 1865-1935 yılları arasında Zile’nin Şîh Köyü’nde yaşamış çevrede ermişliğine ve kerametlerine inanılıp hakkında pek çok menkıbeler anlatılan Sırrı Baba; “Cânânım aşkımdan kalan intizar

Ciğerim yanar dillerim sızlar

Sevdiğim sohbetin

kalsın yadigâr

Ne çâre ayrılık zamanı geldi”

biçimindeki şiirleri ile anılan âşıklardandır.

Şiirleri mahlas karışıklı nedeniyle Malatyalı Sadık Baba’nın şiirleriyle karıştığı bilinen;

*“Her akşam her sabah yalvarır idim
Gül yüzlü efendim sen eyle yardım*

Küllü kusurumla

huzura geldim

Gel ağlatma güldür insan içinde”

gibi olgun şiirleri olan 19. yüzyıl Zile’nin güçlü âşıklarından Sadık da üzerinde durulması gereken önemli saz ve söz ustalarındandır.

Kimi araştırmacılar tarafından kadın olduğu ileri sürülen, hayatı üzerine fazla bilgi edinilemeyen fakat Cemalettin Çelebi döneminde yaşamış ve onun hizmetinde bulunmuş olduğu belirlenen;

*“Talip isen bu manayı ver derler
Veremezsen sana âmâ kör derler”*

biçimindeki söyleyişleri ile kâtibî, Zile’nin Karayün Köyü’nden olup;

*“Yürüyen duvara dur dedi durdu
Darı çec üstünde namazın kıldı
Kara taşı yamur etti yoğurdu
Kerameti belli ere merhaba”*

biçiminde akıcı şiirleri bulunan Âşık İbrahim ve

*”Mümin ol tasdik et nesli hünkârı
Evlâdı Muhammet hem yâdigârı
Bilmekse maksudun iş bu esrarı*

Azdırma yolunu

Kur’âna gel gel”

biçimindeki söyleyişleri ile tanınan Zile’nin Aköz Köyü’nden Âşık Sıtkı 19. Yüzyıl Zileli âşıkların söz edilmeğe değer görülenlerdendir.

Zileli âşıklar içinde Türk Halk Şiirine en kalıcı mührünü vuran Ceyhunî’dir.

Asıl adı Çördükoğlu Ömer olan Ceyhunî 1832’de Zile’nin Çıkırıkçı mahallesinde doğmuştur.O Ceyhun Baba adı ile ün yapmış bir âşık olup Erzurumlu Emrah’ın çırağıdır.

Ceyhuni pek çok halk ozanı yetiştirmiş Cesurî, Cemalî, Mevcu, Nâgâmî, Ârap Hicrî, İlhamî, Şermî gibi Zileli âşıkların yanı sıra komşu illerde Sivaslı Pesendî ve Yozgatlı Seyhunî’ye ustalık etmiş,döneminde bir ekol olmuştur.

*“Kadir mevlam hikmetinden sorulmaz
Kimi kullarını azîz eyledin
Kiminin sözleri zehirden acı
Kimini şekerden lezîz eyledin*

Kimine ad verdin ettin suvârî

Kimine

vermedin topal himârı

*Kimine çok verdin gamı eskârı
Kimini pirinçten temiz eyledin”*

biçimindeki söyleyişlerle adı belleklerden silinmemektedir.

*“Felek senden kime feryâd edeyim
Bir cahil yere düşürdün beni
Başım alıp ne diyâre gideyim
Dost içinde ara düşürdün beni”*

diyen ve 1861’de vefat ettiği bilinen Zileli Hacı Eşbaş oğullarından Kâmilî usta âşıklığı yanı sıra iyi bir hattat olarak da isim yapmıştır.

“Fani idim sayrı idim

Ben yarimden ayrı

idim

*Âşıklardan ayrı idim
Gayrılardan kemal olmaz”*

gibi deyişleri olan 19. yüzyıl Zileli ozanlardan Âşık Fânî’yi Ârifi gibi iyi bir saz ustası,söz ustası yetiştirmiş olmasından dolayı şükranla anmak gerekir. Zile’nin eski ailelerinden Tekkeşinzade’lerde Ârifi de 1831,1912 yılları arasında yaşamış Zile’de yetişen âşıklar zincirinin en önemli halkalarından biridir. *“Ârif der Zile’den işte ben gittim*

Atayı

anayı cümle terk ettim

Dost ile her muhabbeti

tükettim

Gittiğimden nâşî gurbet

ellere”

deyişinden de anlaşıldığı gibi küçük yaşta gurbete gitmiş fakat daha sonra dönerek Zile’de vefât etmiştir.

Ârifi’nin yakın arkadaşı olarak biline 19. yüzyıl âşıklarından Talat da; *“Talat’ı perişan eyleyen dilber*

Dilerim Mevlâ’dan

perişan olsun

*Beni koyup gurbet ele gidersen
Yolunun üstü boz duman olsun”*

biçiminde söyleyişleri ile sevdadan yana başı dertte olanlardandır.

*“Meyletme dünyanın yoktur vefası
Daima ziyandır olmaz sefası
Bir gün fânî olur cümle eşyası
Cihânın sırrını sübhan’da buldum”*

gibi özlü ve olgun söyleyişleri olan 1850-1915 yılları arasında yaşamış Dabak Hürremî,

*“Kâmil boşuna göz yaşın döker
Feleğe kahredip başını büker
Olur olmazların kahrını çeker
Gönül sana yazık örselenirsin”*

diyen Palanlıoğullarından Kâmil,1870-1915 yıllarında yaşayıp iyi bir medrese öğrenimi gören ve aynı zamanda iyi bir hattat olan Rifat,Huzur hocalarından olup Zile’de yetişen sayılı âlimlerden 1851 yılında sağ olduğu bilinen Ahmet Hürremî,doğum ve ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte bir şiirin altında geçen tarihten 1903 yılında sağ olduğu bilinen Hulûsî,çok kültürlü bir kişi olan ve 1859-1927 yılları arasında yaşayıp hem divân,hem halk edebiyatı kolunda ürünler veren Lütfi ve *“Bir kişi ne kadar okumuş olsa*

Gönderdiği nâmesinden bellidir

*İsterse âlemin sırrını bilse
Kişizâde söğmesinden bellidir”*

diyen Nevci aid ile ün yapmış Tahtabacak Mehmet Zile ve yöresinde gönüllerden,belleklerden adı ve izi silinmeyen söz ustası,saz ustası yürek adamları olup köklü bir âşıklık geleneğinin büyük ustalarıdır.

Bugün Tokat’a ,eskiden Zile’ye,bağlı Artovan’ın Tuzla köyünde 1870’te dünyaya gelen ve hayatının büyük bir bölümü Zile köylerinde geçip 1933’te Tokat’ın Fecirgen köyünde vefât eden Zefil Nemci de bu yörede sazına ses veren unutulmayan âşıklardandır.

Eserleri tarafımızdan bir kitap haline getirilmekte olan Necmî;

*“Zefîl Necmî dünya bana dar oldu
Mâsiva elinden işim zor oldu
Feryâd-ı figânım âh-ı zâr oldu
Saz oldu vücudum tel ne ilâzım”*

biçimindeki söyleyişi ile ustalığını,şiirde ne kadar özlü bir söyleyişe erdiğini bir kaç mısradan ortaya koyabilmektedir.

Yine mülkî taksimattan önce Zile’ye bağlı Artova’nın Bayazıt köyünde 1843-1919 yılları arasında yaşamış;

*“Yaramız mahlûkun yeri cehennem
İmânî ikrârı bilen az kaldı
Ârifin kelâmı doğrudur her dem
Doğrusun söyleyen alan az kaldı”*

biçiminde söyleyişleri olan Demânî Baba da adından söz edilmesi gereken usta âşıklardandır.

1882-1942 yılları arasında Zile’nin Çiftlik köyünde yaşayıp Sırrı Baba’dan nasip olmuş onun yanında yetişmiş ve

*“Pazarlık eylersen ustayla eyle
Dükkânı boş çürük hanı ne eylersin
Eylersen iyinin methini eyle*

Çerçinin sattığı neylersin”

biçiminde olgun söyleyişleri olan bir âşığımız da Nurettin Seyfi’dir.

Halen hayatta olmayan son dönem âşıklarında;

*“Ey felek çarhında çevirdin beni
Yıkılmaz kale iken devirdin beni*

Çileli dünyaya getirdin beni

Görüşürüm elbet mahşer gününde”

diyen Tayip,1917’de Damidere köyünde dünyaya gelip 1952’de yaşamını yitiren Sefil Sadık,1922-1976 yıllarında yoksul bir hayat süren Âşık İskânî,1932-1979 yılları arasında yaşayan Sefi

Etnâ'nın çırağı Remzânî de 18. yüzyıldan günümüze Zileli âşıklar zincirinin birer halkasını teşkil eden âşıklardandır.

*“İsmim Âşık Sadık dedem Kemterî
Er olanlar sever böyle erleri
Bulamadım sizin gibi bir yâri*

Merhaba sevdiğim

safa geldiniz”

diyen Kemterî'nin torunu Sadık Doğanay radyolardan mahalli sanatçı olarak adını bildiğimiz ve bazı değişlerinin çeşitli sanatçılar tarafından radyo ve televizyona sıkça söylendiği önemli âşıklarından biridir.

1933-1979 yılları arasında yaşayan Sadık Doğanay doğuştan iki gözü dekör olan bir âşık olup saz ve keman çalabilen ve can gözü ile görüp gönüllere girebilen Zile'de yetişen âşıkların son ustalarındandır.

Asıl adı Nuri Özcan olup 1925-1983 yılları arasında yaşayan Gülâmî de;

*“Felek bana etmediğin ne kaldı
Neyine merhaba neyine selâm
Aldatıp da ütmediğin ne kaldı
Neyine merhaba neyine selâm”*

gibi deyişleri eserleri ile bâki kalan bu yöredeki saz ustaları kervanın bir halkasını oluşturan seslerdendir.

Araştırmalarımız sırasında Zile'de yetişmiş yüzlerce âşık arasında kadın âşıklara, âşık bacılara da rastladık. Bunlardan 1890-1953 yılları arasında Zile'nin Alayurt köyünde yaşamış olan Zikriye;

*“Bülbüller ötüşür sesleri goyuk
Elleri koynunda boynumuz buruk
Ne kadar öğersen hepsine lâyık
Nazlı yâri gamlı gördüm düşümde”*

biçimindeki söyleyişi ile dikkâti çeken ve üzerinde durulması gereken âşıklardan olup; doğum tarihi bilinmemekle beraber

1936'da vefât eden Bürvan Ana'da Zile'nin Palanlı köyünde ermişliğine inanılarak

*“Ey Bürvan bize yolculuk düştü
Lokmalar haloldu çiğlerde pişti
Yetmiş iki millet isteği seçti
Gelin helallaşak ben gider oldum”*

gibi şiirler ezbere söylenip hakkında pek çok menkıbeler anlatılan âşık bacılarındanr.

Buraya kadar halen hayatta olmaya ve eserlerini elde edebildiğimiz Zileli âşıklardan söz ettik. Bunların dışında Zile'de yetişmiş 18.yüzyıldan günümüze Zileli âşıklar zincirinde eser bulamadığımız, ama varlıklarını bildiğimiz Agâhî, Memügün Hüseyin, Âşık Saffî, Çubukçu Salih Baba, Yiğit, Sarı Derviş, Gurap Ali gibi âşıkların olduğunu da zikretmeden geçemeyeceğiz.

Diri baş dirliliğini bulur derler. Bu nedenle hayatta olmayan âşıkların eserlerinin öncelikle su yüzüne çıkarılması gerektiği görüşü yaygın olarak söylenmekle birlikte “Gürgenden kaşık, zenginden âşık olmaz” diyen Zefil Nemcî 'nin de işaret ettiği gibi bizim âşıklarımız fakir insanlardır. Seslerini duyurma imkânları günümüzde de oldukça kısıtlıdır. Bu nedenle hem tebliğimiz adı münasebetiyle hem de araştırmacılara bir işaret olması açısından halen Zile ve yöresinde sazına ses verip yaşayan âşıklarımızı da belirteceğiz.

Halk ozanlığının okulu yoktur, sevdâsı vardır bu yörede. On yıldır gelmiş geçmiş Zileli âşıkları araştırırken bu sevdânın derinliğini yakından duyduk, ustalık geleneğinin en güzel örneklerini yakından gördük. Yüzlerce usta malı şiirleri, eski ozanların deyişlerini ezbere söyleyebilen ve bugün seksen yaşında bulunan, çevre de Âşık Kasım, Çakır Kasım gibi adlarla anılan Kasım Özfalay yaşayan Zileli âşıkların en yaşlısıdır. “*Sefil Kasım hangi duvar taşısın*

Bükülmüş belin hem de yaşlısın

*Yaşadığın ömründe de suçlusun
Affetmek kırar mı şanı felek”*

biçimindeki söyleyişi ile ustalığın en güzel örneğini göstermektedir.

Dinleyenlere söylediği içli deyişleri ve usta mızrabı ile iç geçirten güçlü âşıklarımızdan biri de Söylerî’dir. Söylerî ; atışmaları, muammaları, lebdeğmezdeki ustalığı,ve sazındaki âhengi ile çevrede en usta âşıklardan olarak bilinir. “*Kaynârî’yi etti deli*

*Çatık kaşı ince beli
Aşkın için sarı teli
Sazındaki tel olmaz mı“*

diyen Kaynârî de bu yörede halen coşkun akan bir sel gibi çağlayıp durmaktadır.

Zile’nin usta âşıklarından Alîm, Kul Ali mahlasını kullanan Ali Söyleyen, Yıldırım Hikmetî mahlasını kullanan Ali Demircan, İskânî’ nin oğlu Ali Tokgöz ve

*“ Gafillerin meclisine varırsan
Aklı ermez gözü görmez konuşur
Bâtın ilminden haberi olmayan
Ağmâ kördür gözü görmez konuşur”*

diyen Ali Bayar bu yöredeki Ali adlı günümüz âşıklarındandır. le Destanı’nda ;

*“ Çarşısı pazarı bahçe bağ gibi
Zümrütten bezenmiş yeşil ağ gibi
Her taraf mis kokar gülden yağ gibi
Görmeyince olmaz güzel Zile’yi “*

diyen 72 yaşındaki Abdullah Şankaynağı ve

*“ Gurbet elde bilmedik iş olur
Etin severnice vahşî kuş olur
Ahu gözde incelenmiş yaş olur
Eylen cânân eylen gitme dön geri
Turnam gel seninle haberleşelim*

*Gelip görmemek var helalaşalım
İstersen beraber dağlar aşalım
Eylen cânân eylen gitme dön geri”*

biçiminde ustaca söyleşin zirvesine ulaşmış 63 yaşındaki Âşık Lütfi Gerçek, 18.yy’dan beri süre gelen âşıklar zincirinin güçlü halkalarındandır. Bu yörede yaşayan; “*Cahil ile yoldaş olma ey kardeş*

*Cahil,masum başa belâ
getirir
Cahil kişilerle olmayın
sırdaş
Bir gün sırlarını dile
getirir”*

diyen Gariban Tabşırnalı Şükrü Carus’da olgun bir söyleyişe sahiptir.

*“İlim bir mürşiddir kendin bilene
Bu sözlerden hisse kapıp alana
Sadığın sözünde yoktur yalan ha
Alan alır almayana ne fayda”*

diyen 65 yaşındaki Sadık Kaygısuz’la;

*“Ey âşık Abdullah niçin kızarsın
Sende bu dünyada niçin gezersin
Bugün canlı isen yarın mezarsın
Ebedî mekânın toprak değil mi”*

diyen Abdullah Tibi bu yolda epey emek vermiş Zileli âşıklardandır.

Kemterî’nin torunu âşık Hüseyin Sezer de

*“Al sazını çık seyrana
Serin meydanda meydanda”*

gibi rahat söyleyişi ile soydan gelen sanatkârlığını ustaca sürdürülenlerdendir. “*Kalktı gönül kuşu seyrân eyledi*

Ne yapsın konmaya dal bulamazsa

*Âşık maşukuna elbet yalvarır
Derdini dökecek hâl bulamazsa”*

gibi söyleyişleriyle ustalığını belgeleyen Dursun Günel,

*“Çok çalıştım bilemedim derdinden
Ayrı kaldım vatanımdan yurdumdan
Pâre pâre olsam kokmam ölümden
Sarayımda baykuş sesi var benim”*

sözleri ile Biçâre Musa mahlaslı Musa Taş,Bâkîri mahlaslı Eyüp
Gülşen,

*“Baharını sevdim gelen yaz ile
Düğününü yaptım elde saz ile
Ben büyüttüm ben besledim naz ile
Geldi de elimden el aldı gitti”*

diyen Kemal Doğanay,Âşık Bayram mahlaslı Bayram Sarioğlu

*“Hakiroğlu kurtarsınlar çileden
Palanlıya yol uğratin Zile’den
Bir su için Çivi Köyün gölünden
Orada da mekân tutun turnalar”*

diyen Hakiroğlu mahlaslı Cemal Demirelli;

*“Gelen göçe dünya denen bu handan
Kimisi usanmış şu tatlı candan
Biçâre Köroğlu göçerde burdan
Kimi mezar kazar kimi taş dizer”*

diye gerçekçi bir söyleyişi olan Biçare mahlaslı Murat Göral’la ;

*“İlim bir deryâdır boğulma sakın
Gerçekler yolunda bir nişan takın
Çekersin katarı menzilin yakın
Çay menzile yetiremez ol seni”*

diyen Deli Cemal mahlaslı Cemal Çelebi halen Zile ve çevre köylerinde doğup yetişen sazı ile sözü ile Türk Halk şiiri geleneğinin Zile’deki usta temsilcileri olarak yaşamaktadırlar.

Zile ve köylerinde halk şiiri sevgisi o düzeye ulaşmıştır ki halen aynı köyde yetişmiş birkaç âşık bir arada sazlarına ustaca ses verebilmektedirler. İşte Zile'nin Karşıpınar Köyü'nden;

*“İbrahim der yarab gönlüm hoş eyle
Ya bana sabır ver bağrım taş eyle
Ya bir çift kanat ver beni kuş eyle
Yetişeyim dost bağında talan var”*

diyen usta âşık İbrahim Dilek;

*“Âşık Cemal kusur bulma huyuna
Kurban olam kaşlarının yayına
Benim için uğra dostun köyüne
O yârdan bir haber sor seher yeli”*

gibi yumuşak bir söyleyişi olan Cuma Bektaş;

*“Bir garip âşığım yanıktır özüm
Kahbe felek sana değdi mi sözüm
Dertli dertli çalsın bu garip sazım
Söyle benimle derdin ne felek”*

diyen Hıdır Bektaş ve

*“Mustafa'm der bitirken sözümü
Dertlerime ortak atım sazımı
Doya doya seyredelim yüzünü
Yüzünden peçeyi kaldır sevdiğim”*

gibi rahat bir söyleyişi olan Mustafa Sağlam aynı köyden ses veren günümüzün genç âşıklarındandır.

Ferruzî mahlaslı Feramuz Yünel ile ;

*“Dik konuşma dostuma anana karşı
Sana bu hayatı veren anadır”*

diyen Mehmet Coşkun sözü edilmesi gereken âşıklardan olup

*“Emini'yim gerçeklerin övgüsü
Birlik beraberlik insan sevgisi
Dillerinde özgürlüğün türküsü
Telleriyle Cumhuriyet kurdular”*

gibi coşkun söyleyişleri olan Emîni Düştü ve

*“Sevini sevini emendim geldim
Beni arkan sıra bıktırma dilber
Gece gündüz hayaline ben yeldim
Beni arkan sıra bıktırma dilber”*

diyen Kul Aşur mahlaslı Âşur Koçak halen bu yörede yaşayan ve esrelerini kitap halinde toplamış âşıklarımızdandır.

18. yüzyıldan günümüze uzanan Zileli Âşıklar zincirinin son halkalarından biri de ünlü âşık Kul Semâî'nin eşi Nevruz Bacı'dır.

Şüphesiz evveliyatı olmakla birlikte bizim 18. yüzyıldan itibaren konu edindiğimiz Zile ve yöresindeki halk şiiri geleneğinin bu canlılığını daha da korumasını temenni ederken bu âşıkların sosyal güvenceye alınıp sanatlarını daha iyi icrâ edebilme imkânlarına kavuşmalarının gerektiğini de belirtmek isterim.